

**НАПРЯМ 2.
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД
ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ
У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ УКРАЇНИ
(2024–2025)**

Реєстраційний номер: 0124U000842

Роки виконання: 2024–2025 рр.

Назва пріоритетного напрямку: Освіта, педагогіка і психологія для національної безпеки та безпеки життєдіяльності

Проблема дослідження: Психологічні підходи до вивчення та вирішення проблем воєнного та поствоєнного суспільства

Науковий керівник: О. П. Лучанінова, доктор педагогічних наук, професор, в.о. провідного наукового співробітника відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД
ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ
УКРАЇНИ: НАЙІСТОТНІШІ РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ
НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

*О. П. Лучанінова, доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу наукового
інформаційно-аналітичного супроводу освіти*

Найістотніші наукові результати, досягнуті в процесі дослідження *вперше:* розроблено Програму комплексного трансдисциплінарного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди в Україні», яке зорієнтовано на об'єктивізацію розвитку психологічної науки в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. Дослідження стосується подолання деструктивних процесів воєнного і повоєнного періодів України. *Уточнено* зміст інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки з означених питань, розроблено його засади в умовах цифрової трансформації; узагальнено в цьому векторі цифрові ресурси та створено джерельну базу знань відповідно до вимог чинного законодавства, законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про доступ до публічної інформації» тощо. Теоретична користь результатів полягає у висвітленні надбань провідних учених з психологічної профілактики, подоланні проблем воєнного і повоєнного періодів України та в якісному позиціонуванні української психологічної науки у світовому вимірі.

Задля актуалізації наукового потенціалу досліджень з психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди в Україні та виокремлення актуальних дослідницьких векторів розбудови трансдисциплінарної парадигми

психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди за програмою дослідження визначено пріоритетні підтеми: *Підтема 1.* Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання й самовиховання (Лучанінова О. П.). *Підтема 2.* Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки і освіти у контексті підтримки ментального здоров'я (Коваленко І. Е.). *Підтема 3.* Історіографія військової психології як науки у контексті інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів (Пилипчук Я. В.). *Підтема 4.* Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки засобами соціально-комунікаційного середовища освітянських бібліотек (Пономаренко Л. О.). *Підтема 5.* Інформаційно-аналітичний супровід педагогічних кадрів з надання першої психологічної допомоги (Углова О. В.).

Досліджено можливості оцінювання ефективності та орієнтири розвитку психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди, відповідно сформовано (виокремлено, впорядковано) і схарактеризовано історіографічну й джерельну базу дослідження. *Уточнено* ключові поняття наукового дослідження, зокрема «інформаційно-аналітичний супровід», «психологія виховання», «психологія самовиховання», «психологічні компетентності», «психологія воєнного і повоєнного періодів», «деструктивні наслідки воєнного стану», а також встановлено змістове наповнення поняття «інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки», «психологічні аспекти цифрової трансформації».

Зазначено, що інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і в перспективі у повоєнний періоди сприяє подальшому розвитку наукових психолого-педагогічних підходів до трансформаційних змін психологічної науки. *Констатовано*, що в суспільстві сформувалися як пріоритетні інтегровані підходи, так окремі вектори цієї теми серед науковців, практиків у вітчизняній і зарубіжній психологічній науці, освіті, що свідчить про великий потенціал порушеної проблематики та потребує систематизації акумульованих у цій галузі наукових знань¹.

Систематизовано джерельний масив задля інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки з визначення концептів історіографії щодо підготовки військових психологів, психології виховання й самовиховання, окреслено перспективи подальшого дослідження інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки в Україні і за кордоном.

З'ясовано, що потребують переосмислення/більшої уваги та в перспективі особливого дослідження психологічні чинники індивідуальної й колективної стійкості/першої психологічної допомоги освітянам і науковцям в умовах воєнної агресії.

Обґрунтовано, що науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України полягають у забезпеченні моніторингу ситуації щодо психологічної науки й освіти в контексті підтримки ментального здоров'я населення України у воєнний і повоєнний періоди; експертно-аналітичному забезпеченні

---

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/736359/>

психологічної науки та освіти щодо підтримки ментального здоров'я населення; збиранні та первинному опрацюванні інформації щодо психологічної науки та освіти в контексті підтримки ментального здоров'я населення; використанні системи автоматизованої підтримки аналітичних досліджень спеціальних інформаційно-програмних засобів; у розвитку комунікативних компетентностей бібліотечних фахівців, емоційного інтелекту, адаптивності та стресостійкості; здійсненні моніторингу науково-інформаційної діяльності освітянських бібліотек та ресурсного забезпечення ними аналітичної діяльності щодо ментального здоров'я населення; у сучасних теоретико-методологічних засадах інформаційно-аналітичного супроводу психологічних наук у тандемі з педагогікою, що є інтегральною системою, складником освітнього процесу, ефективність якого може бути досягнуто відповідно створеними законодавчими, інформаційними, методичними умовами та кращими професійно-педагогічними традиціями. З погляду психологічних наук ці засади лежать в основі виховання гуманної особистості з її бажанням самостверджувати духовні цінності, розвивати власні можливості, дотримувати демократичного типу спілкування, розуміти цінності культури, прагнути до знань про інші народи, дотримувати культури мови, критично мислити тощо. *Актуалізовано* потребу для української науки, освіти, психологічних наук у розробленні трансдисциплінарно-синергетичних підходів і стратегій, проведенні відповідних наукових фундаментальних досліджень із зазначених проблем.

Визначено критерії інформаційно-аналітичного супроводу освіти (якісний, кількісний, соціокультурний) та їх показники: якісний критерій (доступ до якісних ресурсів; розмаїття форм подання ресурсів; доступні умови збереження інформації; соціальна конкурентоспроможність інформаційно-аналітичного продукту); кількісний критерій (кількість досліджених електронних і паперових ресурсів; кількість оцифрованих ресурсів; кількість закордонних ресурсів у вільному доступі); соціокультурний критерій (інформаційно-аналітичний супровід практичних заходів; інформаційно-аналітичний супровід апробаційних матеріалів (тез, статей, монографій, дайджестів, вісників); передавання інформації/обміну досвідом у процесі міжособистісної і групової комунікації; інформаційно-аналітичний дискурс в освіті як соціокультурний процес.

Зазначене вище потребує обґрунтування через сучасні методології – підходи (трансдисциплінарний, синергетичний, адаптивний, та ін.), діагностичні методики. Становлення української психології як науки характеризується появою наукових шкіл, концепцій, напрямів, кульмінаційний аспект розвитку яких в Україні набуває свого апогею саме у воєнний період та має тенденції науково-практичного здобутку з цього напрямку в повоєнні часи [1, с. 24]. На цьому етапі підтверджено ефективність використання трансдисциплінарного й синергетичного підходів щодо дослідницької можливості отримання цілісної картини стану інформаційно-аналітичного супроводу психологічних наук в академічному й інформаційному середовищі за безпосередньої участі вченого як ключового суб'єкта наукових комунікацій. Це

відображено у плановій довідковій продукції. Здійснено апробацію та впровадження проміжних результатів дослідження засобами репозиторію ЕБ НАПН України та участю в науково-практичних заходах (круглих столах, міжнародних форумах, онлайн-семінарах). *Триває розроблення довідкової продукції (частини рукопису довідкового бюлетеня «Дайджест провідних спеціалізованих видань з психологічних наук»)*. Укладено угоди про співпрацю із закладами освіти та іншими установами різного рівня, що передбачають упровадження результатів наукового дослідження та забезпечуватимуть умови співпраці з їх впровадження.

У 2024 році за темою та підтемами дослідження виконавцями дослідження *оприлюднено 39* одиниць наукової продукції (статті – **14**, із них: в українських наукових фахових виданнях категорії «Б» – **6**, розділ закордонної монографії – **1**, ЗМІ – **7**); тези – **20**; поповнено ВЧЗО **5** електронними ресурсами. Упровадження результатів наукових досліджень: здійснювалося під час участі в *12 науково-практичних заходах – всеукраїнських і міжнародних*, зокрема включених до Плану роботи НАПН України і ДНПБ України, реалізації відеопроєкту з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні «Безбар'єрний простір ВЧЗО: інформаційно-аналітична підтримка психічного здоров'я в умовах воєнних реалій». Всі поточні результати оприлюднено на вебпорталі ДНПБ та розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України.

Отже, науково-прикладні результати, досягнуті в процесі виконання теоретико-аналітичного етапу прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України» (2024–2025 рр.; РК № 0124U000842; відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), уможливають узагальнення першого етапу прикладного дослідження щодо напрацювань українських і зарубіжних дослідників з питань психологічної науки, трансформації освіти, педагогіки й психології у воєнний і повоєнний періоди.

Список використаних джерел

1. Ростока М. Л. Методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки і освіти сьогодення. *Імідж сучасного педагога*, 2024. Вип. 2(215). С. 24–33. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-24-33](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-24-33).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД

*О. П. Лучанінова, доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу наукового
інформаційно-аналітичного супроводу освіти*

У межах виконання теми наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід освіти у воєнний та повоєнний періоди в Україні» важливою є підтема «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання і самовиховання». Об'єкт